

الزامات و ضرورت‌های برنامه وزیر علوم، تحقیقات و فناوری
(دولت دوازدهم)

معاونت پژوهش‌های اجتماعی - فرهنگی
دفتر: مطالعات اجتماعی

کد موضوعی: ۲۱۰
شماره مسلسل: ۱۵۴۷۷
مردادماه ۱۳۹۶

به نام خدا

فهرست مطالب

۱ تأملات اساسی در نقد و ارزیابی برنامه میان مدت وزیر
۲ خلاصه مدیریتی
۴ فصل اول - ساختار و تشکیلات و قوانین مربوطه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
۱۱ فصل دوم - آمار آموزش عالی در یک نگاه
۱۳ فصل سوم - چالش‌ها و انتظارات
۱۷ منابع و مآخذ

الزامات و ضرورت‌های برنامه وزیر علوم، تحقیقات و فناوری (دولت دوازدهم)

تأمّلات اساسی در نقد و ارزیابی برنامه میان‌مدت وزیر

در ارزیابی برنامه چهارساله‌ای که برای یک دستگاه اجرایی نوشته می‌شود سه ملاحظه اساسی وجود دارد:

- سازگاری و انطباق برنامه با اهداف، اصول و خط‌مشی‌های اسناد و قوانین بالادستی؛
- رعایت اصول و مبانی و ادبیات برنامه‌نویسی؛
- قابلیت اجرا و ارزیابی نتایج پس از اجرای برنامه.

بدیهی است برنامه میان‌مدت (چهار یا پنج‌ساله) برای هر یک از وزارتخانه‌های کشور باید معطوف به اهداف کلان ترسیم شده در این اسناد و قوانین مربوطه تنظیم شده باشد. در عین حال باید توجه داشت، سازماندهی متن و اولویت‌های برنامه پیشنهادی منطقاً نمی‌تواند تکرار همان اهداف و محورهای کلی و عمومی مندرج در اسناد بالادستی باشد، زیرا اسناد بالادستی عموماً دربرگیرنده سیاست‌ها و اهداف کلان هستند درحالی که برنامه میان‌مدت دستگاه اجرایی باید دربرگیرنده اهداف عملیاتی و روشن، جهت تحقق آن سیاست‌ها باشد. به عبارت دیگر متن سیاستی با متن برنامه‌ای تفاوت دارد. یک برنامه باید عاری از کاربرد عبارات و اهداف سیاستی باشد. ماهیت برنامه‌ای یک متن ایجاب می‌کند:

- موضوع و گروه هدف مشخص داشته باشد؛

- واقع‌بینانه و انعطاف‌پذیر باشد؛

- قابل اجرا و کاملاً عملیاتی باشد؛

- نتایج قابل حصولی داشته باشد؛

- قابلیت سنجش و ارزیابی داشته باشد؛

- محدود به زمان مشخص باشد؛

- منابع مورد نیاز را پیش‌بینی و دارای انسجام درونی باشد.

با این ملاحظات، در نقد و ارزیابی متن «برنامه پیشنهادی کاندیدای وزارت» پرسش‌های ذیل

می‌تواند پیش روی ما قرار گیرد.

۱. آیا برنامه، اهداف و مقاصد تعیین شده در اسناد بالادست را پوشش مناسب و منطقی داده است؟

۲. آیا متن تهیه شده، خصلت برنامه‌ای و عملیاتی دارد یا صبغه سیاستی دارد؟

۳. برنامه تا چه اندازه معطوف به حل مسئله طراحی شده است و مسائل حوزه مربوطه را پوشش می‌دهد؟
۴. تا چه اندازه متن و اجزای برنامه از سازگاری درونی برخوردار هست و اهداف اصلی، فرعی و اولویت‌ها با بقیه اجزای متن سازگاری دارد؟
۵. برنامه تا چه اندازه راهکارهای پایدار با نتایج ماندگار طراحی کرده است؟
۶. رویکرد برنامه در برقراری مناسبات با سازمان‌های زیرمجموعه و سایر نهادها و بخش‌های جامعه چگونه است؟
۷. آیا برنامه نگاه آینده‌نگرانه دارد یا فقط معطوف به مدیریت امور روزمره و عادی دستگاه است؟ پیش‌بینی تحولات آتی و شرایط و رویدادهای مقطعی (وقوع بحران‌های طبیعی، اجتماعی و تحولات جمعیتی) در جهت‌گیری‌ها و فهرست اهداف راهبردی آن لحاظ شده است؟
۸. کدام مسائل و موضوعات مهم و فراگیر در نظام آموزشی کشور وجود دارد که برنامه اساساً به آن پرداخته است؟ موارد مغفول و نادیده در برنامه پیشنهادی کدامند؟
۹. در صورتی که برنامه وزیر واجد ویژگی‌های فوق باشد می‌توان آن را به‌عنوان برنامه‌ای عملیاتی و برنامه‌ای برای مدیریت سطح عالی سازمان تلقی کرد.

خلاصه مدیریتی

اداره امور دانشگاه‌های یک کشور با توجه به نقش بارز و قدرتمند این نهادها در توسعه علوم و فناوری و پتانسیل بالای آنها برای حل معضلات جوامع بشری از اهمیت بسزایی برخوردار است. در قرن بیست و یکم هیچ‌گاه نمی‌توان از نقش دانشگاه‌ها در توسعه و پیشرفت جوامع چشم‌پوشی کرد. بدین لحاظ تدوین برنامه‌هایی منطقی و مبتنی بر اهداف اساسی کشور در وزارت علوم می‌تواند منشأ تحولات مثبتی در توسعه و ترقی کشور باشد. بنابراین انتظار می‌رود برنامه وزیر پیشنهادی این وزارتخانه هماهنگ با اسناد بالادستی، قوانین برنامه‌ای، اهداف و وظایف قانونی آن و در راستای رفع چالش‌های اساسی کشور در حوزه مربوطه باشد. در همین راستا نیز نمایندگان مجلس شورای اسلامی برای ارزیابی این برنامه نیاز به شناخت اهداف و وظایف وزارتخانه، آگاهی به مواد اسناد بالادستی و قوانین توسعه‌ای مربوط به حوزه فعالیت وزارتخانه دارند. آشنایی با چالش‌های اصلی حوزه آموزش عالی و تحقیقات کشور نیز می‌تواند در ارزیابی برنامه وزیر پیشنهادی یاری‌دهنده باشد. گزارش حاضر، برای آشنایی نمایندگان مجلس شورای اسلامی با سیمای کلی، کارکردها و چالش‌های پیش‌روی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تهیه شده است با این هدف که بتواند مبنایی برای ارزیابی برنامه وزیر پیشنهادی در اختیار قرار دهد. فصل اول این گزارش به اختصار به معرفی ساختار و تشکیلات، مراکز تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در وزارت علوم،

تحقیقات و فناوری و قوانین و اسناد بالادستی می‌پردازد. این قوانین و اسناد شامل سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، قانون برنامه ششم توسعه، نقشه جامع علمی کشور و قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می‌باشند.

در فصل دوم، گزارش به ارائه کلیات آمار آموزش عالی ایران در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۵ از منظر تعداد دانشجویان، تعداد مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی، تعداد اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی و فناوری می‌پردازد. آموزش عالی ایران در حال حاضر بیش از ۴ میلیون و ۳۴۸ هزار دانشجو را تحت پوشش خود قرار داده است که ۲۱ درصد از این عده در دوره‌های تحصیلات تکمیلی به تحصیل اشتغال دارند. این جمعیت دانشجویی در ۲۸۱۰ دانشگاه و مؤسسه آموزش عالی پراکنده در سراسر کشور اشتغال به تحصیل دارند و بالغ بر ۸۰ هزار عضو هیئت علمی تمام‌وقت و بالغ بر دو برابر این عده به‌صورت پاره‌وقت وظیفه آموزش این دانشجویان را برعهده دارند. بیش از ۹۴ درصد جمعیت دانشجویی کشور در صدها رشته و گرایش مختلف و دوره‌های متفاوت در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی تحت پوشش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اشتغال به تحصیل دارند.

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با نیم قرن سابقه تکفل سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر عملکرد این عده از دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و جمعیت دانشجویی را برعهده دارد و این وظایف و تکالیف خود را از طریق نهادهای مختلفی همچون شورای گسترش آموزش عالی، شورای عالی برنامه‌ریزی، شورای ارزشیابی مدارک تحصیلات خارجی، شورای مرکزی بورس، و شورای نظارت و ارزیابی آموزش عالی و ... اعمال و اجرایی می‌کند. در فصل سوم نیز چالش‌های حوزه و انتظارات از برنامه پیشنهادی وزیر به اختصار مطرح می‌شوند.

از چالش‌های عمده نظام آموزش عالی کشور می‌توان تقاضای اجتماعی روزافزون برای ایجاد دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی جدید، ضعف در نظام تضمین کیفیت آموزش عالی، ضعف در انسجام و هماهنگی در سیاستگذاری آموزش تحقیقات و فناوری، مسئله‌محور نبودن تحقیقات دانشگاهی و بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی را برشمرد.

تأکید بر توسعه آموزش عالی، تحقیقات و فناوری مبتنی بر طرح آمایش، تغییر آیین‌نامه‌های ارتقای اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی در راستای تحقیقات مسئله‌محور و برنامه‌ریزی استقرار نظام تضمین کیفیت آموزش عالی و اعمال نظارت مداوم بر عملکرد کلیه دانشگاه‌ها اعم از دولتی و غیر دولتی می‌تواند از جمله انتظارات از برنامه وزیر پیشنهادی باشد.

امید است با این گزارش هریک از نمایندگان ضمن احاطه بر اطلاعات کلان پیرامون آموزش عالی کشور، از محدوده و دامنه تکالیف، وظایف و اختیارات مدیران ارشد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اطلاع حاصل کرده و طبق آن برنامه پیشنهادی وزیر را مورد سنجش قرار دهند.

فصل اول - ساختار و تشکیلات و قوانین مربوطه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

وزارت علوم و آموزش عالی با تصویب قانون مربوط در تاریخ سی‌ام بهمن‌ماه ۱۳۴۶ تأسیس شد با این اقدام در عمل وزارت آموزش و پرورش به دو وزارتخانه «آموزش و پرورش» و «علوم و آموزش عالی» تبدیل شد. از این پس اداره امور دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی کشور به وزارتخانه مستقل «علوم و آموزش عالی» سپرده شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی این وزارتخانه در ساختار و اهداف دستخوش تحولاتی گردید و در برنامه‌های توسعه‌ای نیز برای بهبود عملکرد آن سازوکارهایی اندیشیده شد.

در اجرای ماده (۹۹) قانون برنامه سوم توسعه مهمترین اقدامی که انجام شد، فراهم آوردن بستر حقوقی و قانونی لازم برای اصلاح ساختار آموزش عالی کشور بود که با هدف انسجام بخشیدن به امور اجرایی و سیاستگذاری نظام علمی کشور انجام شد و با تصویب قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به نتیجه رسید. در این قانون که در آخرین سال اجرای برنامه سوم (هجدهم مردادماه ۱۳۸۳) به تصویب رسید، مأموریت‌های اصلی و حدود اختیارات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به‌طور کلی در سه بخش: «انسجام امور اجرایی و سیاستگذاری نظام علمی و امور تحقیقات و فناوری»، «اداره امور دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی» و «سایر موارد» مطرح شده است. از اهم اهداف وزارتخانه می‌توان توسعه علوم، تحقیقات و فناوری و تقویت روحیه تحقیق و تتبع و ترویج فکر خلاق و ارتقای فرهنگ علم‌دوستی و اعتلای موقعیت آموزشی، علمی و فنی کشور را برشمرد.

قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری همچنین کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و مؤسسات خصوصی را - که به نوعی به انجام فعالیت‌های آموزش عالی، پژوهشی و فناوری مبادرت می‌کنند - موظف ساخته است که فعالیت‌های خود را در چارچوب سیاست‌ها و آیین‌نامه‌های موضوع این قانون انجام دهند (ماده (۶)). علاوه بر این هرگونه فعالیت اشخاص حقوقی و مؤسساتی که به نحوی از انحا به امور دانشجویی مرتبط می‌شود، حسب مورد به کسب اجازه از وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موکول شده است.

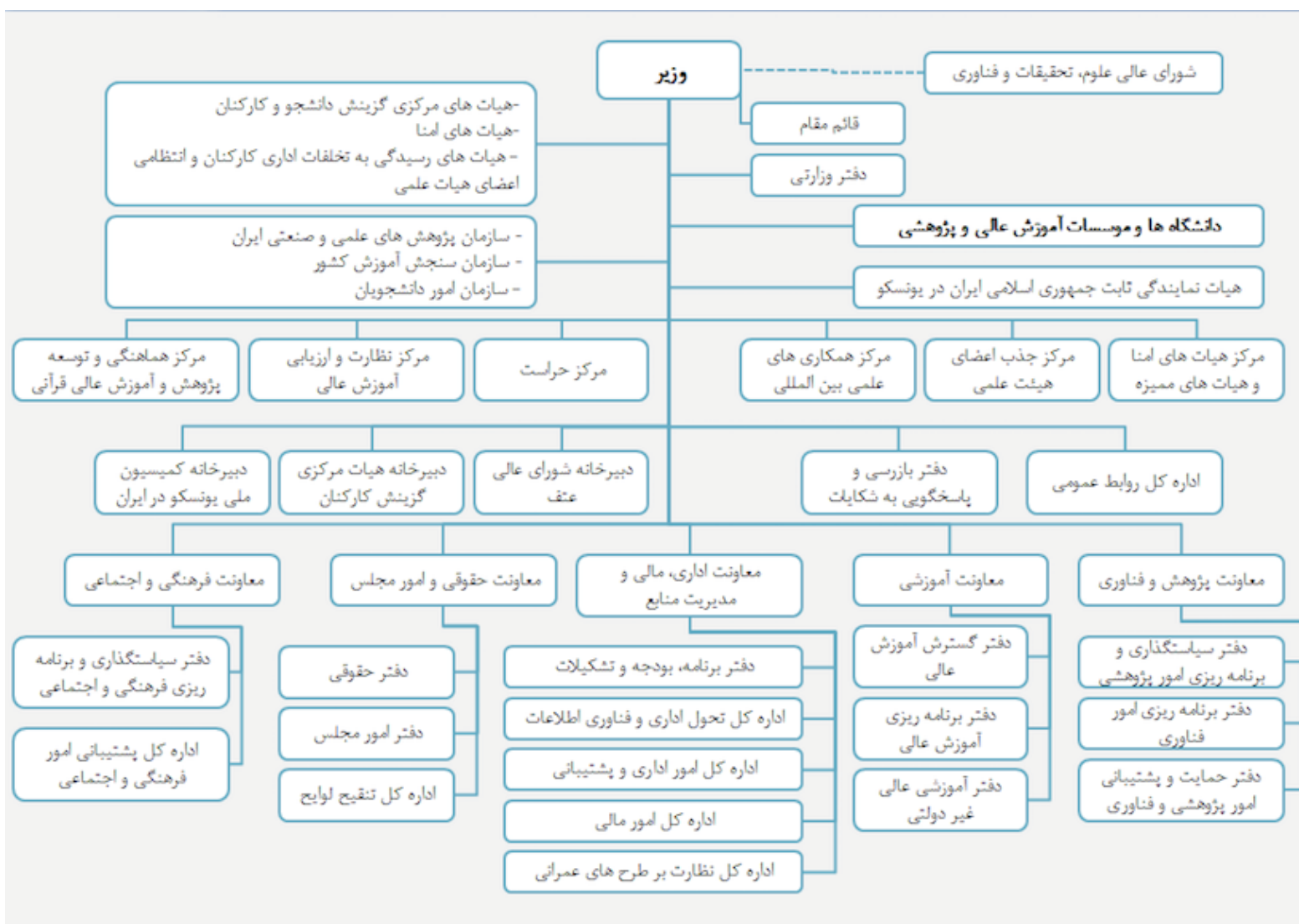
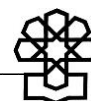
وزیر علوم، تحقیقات و فناوری علاوه بر اینکه ریاست غالب مراجع تصمیم‌گیری در حوزه ستادی را برعهده دارند و مصوبات مراجع مذکور با تأیید و تنفیذ نهایی ایشان قابلیت اجرایی می‌یابد، در حوزه صف نیز حسب مورد، تأییدکننده نهایی مصوبات هیئت‌های امنای دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی مربوط است. به این لحاظ، مصوبات هیئت‌های امنای نیز همچون مصوبات مراجع ستادی هنگامی قابلیت اجرایی می‌یابد که به تأیید وزیر ذیربط رسیده باشد.

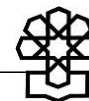

۱-۱. تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری کشور را می‌توان در نمودار سازمانی پیوست شده مشاهده کرد، که از پنج معاونت و سه دبیرخانه مشتمل بر دبیرخانه شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری تشکیل شده است.

علاوه بر بخش‌های مشخص شده در چارت سازمانی فوق، نهادهای تصمیم‌ساز دیگری نیز در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری وجود دارند که اهم شوراها و نهادهای تصمیم‌ساز بخشی در ستاد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به شرح زیر است: شورای گسترش آموزش عالی، شورای عالی برنامه‌ریزی، شورای ارزشیابی مدارک تحصیلات خارجی، شورای مرکزی بورس، شورای هدایت استعدادها درخشان، شورای نظارت و ارزیابی آموزش عالی، شورای قطب‌های علمی کشور، هیئت‌های عالی و مرکزی جذب هیئت علمی و هیئت ممیزه مرکزی.

۲-۱. قوانین و مقررات

قوانین و مقررات حاکم و ناظر بر آموزش عالی کشور از جمله اسناد لازم‌الاجرائی است که مبنای تدوین برنامه و عملکرد وزیر علوم، تحقیقات و فناوری را مشخص می‌سازد. این اسناد را می‌توان در دو سطح فرادستی و بخشی مورد توجه قرار داد. قوانین و مقررات فرادستی شامل سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، قانون برنامه ششم توسعه و نقشه جامع علمی کشور است. قانون بخشی این حوزه قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می‌باشد.

سند چشم‌انداز توسعه ۱۴۰۴

سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴؛ که در تاریخ ۱۳ آبان‌ماه ۱۳۸۲ به تصویب رسید در حوزه علم و فناوری موارد ذیل را مدنظر دارد:

- دستیابی به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی با تأکید بر جنبش نرم‌افزاری و تولید علم؛
- برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی.

نقشه جامع علمی کشور

نقشه جامع علمی کشور بنا به تعریف مجموعه‌ای جامع، هماهنگ، پویا و آینده‌نگر، مشتمل بر جهانی، اهداف، سیاست‌ها و راهبردها، ساختارها و الزامات تحول راهبردی علم و فناوری مبتنی بر ارزش‌های اسلامی برای دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز است، که در پنج فصل با عنوان «ارزش‌های بنیادین و الگوی نظری»، «وضع مطلوب علم و فناوری»، «اولویت‌های علم و فناوری»، «راهبردها و اقدامات ملی برای توسعه علم و فناوری در کشور» و «چارچوب نهادی علم، فناوری و نوآوری» تنظیم شده است. از نظر نقشه جامع علمی کشور اهداف کلان نظام علم و فناوری کشور شامل موارد ذیل است:

- دستیابی به جایگاه اول علم و فناوری در جهان اسلام؛
- استقرار جامعه دانش‌بنیان؛
- تعمیق و گسترش آموزش‌های عمومی و تخصصی؛
- دستیابی به توسعه علوم و فناوری‌های نوین و نافع؛
- افزایش سهم تولید محصولات و خدمات مبتنی بر دانش و فناوری داخلی؛
- ارتقای جایگاه زبان فارسی در بین زبان‌های بین‌المللی علمی.

قانون برنامه ششم توسعه

بخش دوازدهم قانون برنامه ششم توسعه مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ ناظر به تکالیف و اختیارات دولت در حوزه آموزش عمومی، آموزش عالی، تحقیقات و فناوری است، که محتوای مربوط به آموزش عالی،

تحقیقات و فناوری مستخرج از مواد (۶۴)، (۶۵) و (۶۶) قانون مذکور به اختصار و در قالب گزاره‌های تلخیص شده به شرح جدول ۱ است.

بخش دوازدهم قانون برنامه ششم توسعه مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ ناظر به تکالیف و اختیارات دولت در حوزه آموزش عمومی، آموزش عالی، تحقیقات و فناوری است، که محتوای مربوط به آموزش عالی، تحقیقات و فناوری مستخرج از مواد (۶۴)، (۶۵) و (۶۶) قانون مذکور به اختصار و در قالب گزاره‌های تلخیص شده به شرح جدول ۱ است، که برخی از آنها به صورت مستقیم و برخی دیگر به صورت غیرمستقیم با وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ارتباط پیدا می‌کنند. در جدول ۱ مواد و بندهای برنامه ششم که به صورت مستقیم به وزارت علوم ارتباط پیدا می‌کنند و یا خاص این وزارتخانه هستند در یک ستون به عنوان مواد و بندهای اختصاصی و سایر مواد که عمومی هستند و نهادهای متعددی مکلف به اجرای آنها هستند را در ستون دیگری به عنوان مواد و بندهای عمومی قرار داده شده‌اند.

جدول ۱. احکام برنامه ششم در حوزه آموزش عالی، تحقیقات و فناوری

احکام عمومی	احکام اختصاصی
(ارتباط غیرمستقیم به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)	(ارتباط مستقیم به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)
۶۴-تبصره «۱»-الزام دستگاه‌های اجرایی به ارائه گزارش عملکرد ۶ ماهه از نحوه هزینه‌کرد به شورای عالی عتف و مرکز آمار ایران	۶۴-الف) اجازه به دولت برای ایجاد واحدها و شعب آموزش عالی با مشارکت دانشگاه‌های معتبر بین‌المللی
۶۴-پ) تکلیف کلیه شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی و شرکت‌های وابسته و تابعه به استثنای صندوق‌های بیمه و بازنشستگی به مصرف حداقل سه درصد (۳٪) از سود قابل تقسیم سال قبل در امور تحقیقاتی و توسعه فناوری در بودجه سالیانه، زیر نظر شورای عالی عتف	۶۴-ب) تکلیف دولت در اولویت‌گذاری برای تحول و ارتقای علوم انسانی در دانشگاهها در ابعاد اسلامی‌سازی، بومی‌سازی، کارآمدی و روزآمدی با ایجاد تغییرات یا اصلاحات در امور مربوط به سرفصل‌ها و کتابهای درسی و تربیت استاد و انتخاب دانشجو
ماده (۸۰-الف-۱) پیشگیری اولیه از بروز آسیب‌های اجتماعی از طریق: اصلاح برنامه‌ها و متون درسی دوره آموزش عمومی و پیش‌بینی آموزش‌های اجتماعی و ارتقای مهارت‌های زندگی	۶۵-ب) تکلیف دولت به افزایش سهم دانشگاه فنی و حرفه‌ای و دانشگاه جامع علمی - کاربردی در نظام آموزشی کشور و به‌روزرسانی تجهیزات آموزشی هنرستان‌ها، آموزشکده‌ها و دانشکده‌های فنی و حرفه‌ای.
ماده (۸۶-ث) دولت موظف است به‌منظور تداوم اجرای برنامه‌های شاخص در حوزه ترویج فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت به‌خصوص استمرار و فراگیر نمودن برنامه راهیان نور با ایجاد و توسعه ظرفیت‌ها و زیرساخت‌های لازم در دستگاه‌های اجرایی و فرهنگی نسبت به قرار دادن موضوع	تکلیف دولت به اجرایی کردن و تحقق تغییرات شاخص‌های جداول ۱۱، ۱۲ و ۱۳ در سال پایانی برنامه نسبت به سال ۱۳۹۶ که اهم آنها به ترتیب ذیل است: جدول ۱۱: - افزایش سهم دانشجویان خارجی از ۰/۸ به ۱/۸؛

احکام اختصاصی	احکام عمومی
(ارتباط مستقیم به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)	(ارتباط غیرمستقیم به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)
<p>- کاهش نسبت دانشجو به هیئت علمی تمام وقت وزارت علوم از ۲۵ به ۲۰؛</p> <p>- کاهش نسبت دانشجو به هیئت علمی تمام وقت دانشگاه‌های غیردولتی از ۵۳ به ۴۳ تا سال پایانی اجرای برنامه است؛ جدول ۱۳:</p> <p>- افزایش سهم اعتبارات پژوهش و فناوری بخش دولتی از تولید ناخالص از ۱/۱ به ۱/۵ درصد؛</p> <p>- افزایش سهم محصولات با فناوری متوسط به بالا از تولید ناخالص داخلی از ۱/۵ به ۵ درصد؛</p> <p>- افزایش تعداد پژوهشگران به یک میلیون نفر جمعیت از ۱۹۱۰ به ۲۶۰۰ تا سال پایانی اجرای قانون برنامه ششم</p>	<p>در سرفصل اعتبارات برنامه‌های فرهنگی و هزینه‌های وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها اقدام نماید.</p> <p>ماده (۸۶) - (خ) وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و آموزش و پرورش، دانشگاه آزاد اسلامی، بنیاد شهید و امور ایثارگران و ستادکل نیروهای مسلح به منظور تعمیق و ترویج ارزش‌های دفاع مقدس به نسل‌های بعدی، واحدهای درسی مرتبط با ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در مقاطع مختلف دانشگاهی را ایجاد نموده و تعدادی از موضوعات پژوهشی، پایان‌نامه‌ها و طرح‌های علمی و تحقیقاتی خود را به موضوع فرهنگ ایثار و شهادت اختصاص دهند.</p>

قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

براساس قانون مذکور، وزارت علوم مکلف به پیگیری برای تحقق اهداف زیر است:

الف) توسعه علوم، تحقیقات و فناوری و تقویت روحیه تحقیق و تتبع و ترویج فکر خلاق و ارتقای فرهنگ علم دوستی؛

ب) اعتلای موقعیت آموزشی، علمی و فنی کشور؛

ج) تعمیق و گسترش علوم، معارف، ارزش‌های انسانی و اسلامی و اعتلای جلوه‌های هنر و زیبایی‌شناسی و میراث علمی تمدن ایرانی - اسلامی؛

د) تأمین نیروی انسانی متخصص و توسعه منابع انسانی کشور؛

ه) ارتقای سطح دانش و مهارت‌های فنی و توسعه و ترویج فرهنگ تفکر علمی در جامعه؛

و) حفظ و تحکیم آزادی علمی و استقلال دانشگاه‌ها، مراکز علمی و تحقیقاتی.

همچنین برای وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در قانون اهداف ۳۷ مأموریت در نظر گرفته شده است که اهم آنها را می‌توان به شرح زیر برشمرد:

۱. شناسایی مزیت‌های نسبی، قابلیت‌ها، استعدادها و نیازهای پژوهش و فناوری کشور بر مبنای آینده‌نگری و آینده‌پژوهی و معرفی آن به واحدهای تولیدی، تحقیقاتی، دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و تحقیقاتی جهت بهره‌برداری؛

۲. بررسی اولویت‌های راهبردی تحقیقات و فناوری با همکاری یا پیشنهاد دستگاه‌های اجرایی ذیربط و پیشنهاد به شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری؛

۳. حمایت از توسعه تحقیقات بنیادی و پژوهش‌های مرتبط با فناوری‌های نوین براساس اولویت‌ها؛
۴. تمهید سازوکارهای لازم برای ایجاد همسویی میان فعالیت‌های آموزشی، تحقیقاتی و فناوری، تقویت ارتباط دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی با بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور؛
۵. برنامه‌ریزی اجرایی، آموزشی و تحقیقاتی متناسب با نیازها و تحولات علمی و فنی در جهان؛
۶. تعیین ضوابط، معیارها و استانداردهای علمی مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی، رشته‌ها و مقاطع تحصیلی با رعایت اصول انعطاف، پویایی، رقابت و نوآوری علمی؛
۷. نظارت بر فعالیت‌های دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور؛
۸. ارزیابی مستمر فعالیت هرگونه واحد آموزش عالی و یا مؤسسه تحقیقاتی (اعم از دولتی و غیردولتی) و جلوگیری از ادامه فعالیت، تعلیق فعالیت و یا انحلال هر یک از آنها در صورت تخلف از ضوابط و یا از دست دادن شرایط ادامه فعالیت براساس اساسنامه‌های مصوب؛
۱۰. توسعه همکاری‌های علمی بین‌المللی ...
۱۱. مشارکت فعال در فرآیند سیاستگذاری نظام آموزش و توسعه نیروی انسانی کشور...
۱۲. مشارکت در تعیین اولویت‌های توسعه منابع انسانی کشور و ارائه نتایج حاصل شده به دستگاه‌های ذیربط به‌منظور هدایت منابع در جهت اولویت‌های مذکور؛
۱۵. برنامه‌ریزی برای شناسایی و حمایت از شکوفایی استعدادهای درخشان و هدایت آنها به سمت اولویت‌های راهبردی ...
۱۶. برنامه‌ریزی برای جذب متخصصان ایرانی داخل و خارج از کشور ...
۱۷. اهتمام در معرفی میراث علمی تمدن ایرانی - اسلامی و گسترش زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی خارج از کشور؛
۱۸. همکاری در اعتلای فرهنگ، اخلاق و معنویت اسلامی در مجامع علمی دانشگاهی و در جامعه.

۳-۱. بررسی اعتبارات بخش آموزش عالی، تحقیقات و فناوری

کل اعتبار در نظر گرفته شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ برای مجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سازمان‌ها، دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی وابسته ۱۲۴ هزار میلیارد ریال برآورد شده است که از این میزان ۶/۸ درصد سهم مؤسسه‌های پژوهشی و فناوری، ۷۹/۷۰ درصد سهم دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و ۱۳/۵ درصد سهم حوزه ستادی وزارتخانه می‌باشد. مجموع اعتبارات سایر دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های وابسته به دستگاه‌های اجرایی مرتبط با وزارت مذکور حدود ۴۶ هزار میلیارد ریال می‌باشد. بر این اساس اعتبارات اختصاص یافته به یک دانشگاه و یا مؤسسه آموزش عالی دولتی به‌طور متوسط حدود ۵۴۰ میلیارد ریال و سرانه اعتبارات اختصاص یافته به یک مؤسسه پژوهشی یا فناوری ۹۶ میلیارد ریال می‌باشد.

فصل دوم - آمار آموزش عالی در یک نگاه

۲-۱. آمار آموزش عالی

آماری که در این گزارش ارائه خواهد شد مربوط به سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۵ است و مأخذ آن مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، گروه آمار و انفورماتیک است.

۱-۱-۲. آمار دانشجویان به تفکیک گروه‌های تحصیلی

جمعیت دانشجویی کشور بالغ بر ۴ میلیون ۳۴۸ هزار نفر است که از این تعداد بالغ بر ۲ میلیون نفر (۴۶ درصد) در گروه علوم انسانی، ۲۵۵ هزار نفر (۵/۹۰ درصد) در گروه علوم پایه، ۲۴۷ هزار نفر (۵/۷ درصد) در گروه پزشکی، ۱ میلیون و ۳۱۲ هزار نفر (۳۰/۲۰ درصد) در گروه فنی و مهندسی، ۱۸۹ هزار نفر (۴/۳۰ درصد) در گروه کشاورزی و دامپزشکی و ۳۴۱ هزار نفر (۷/۴ درصد) در گروه هنر مشغول به تحصیل هستند.

۲-۱-۲. آمار دانشجویان به تفکیک دوره‌های تحصیلی

از ۴ میلیون ۳۴۸ هزار نفر دانشجو، بالغ بر ۸۲۲ هزار نفر (۱۸/۹ درصد) در دوره کاردانی، ۲ میلیون و ۵۵۸ هزار نفر (۵۸/۸ درصد) در دوره کارشناسی، ۷۷۵ هزار نفر (۱۷/۸ درصد) در دوره کارشناسی ارشد، ۷۸ هزار نفر (۱/۸۰ درصد) در دوره دکتری حرفه‌ای و ۱۱۵ هزار نفر (۱/۴۳ درصد) در دوره دکتری تخصصی به تحصیل مشغول هستند.

۳-۱-۲. آمار دانشجویان، اعضای هیئت علمی تمام‌وقت و مؤسسات آموزشی و پژوهشی

برحسب زیرنظام‌ها

در جدول ۲ تعداد دانشجویان، اعضای هیئت علمی تمام‌وقت و مؤسسات آموزشی و پژوهشی برحسب زیرنظام‌ها نشان داده شده است:

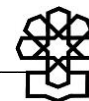
جدول ۲. توزیع تعداد دانشجویان، اعضای هیئت علمی تمام‌وقت و مؤسسات آموزشی و پژوهشی

بر حسب زیرنظام‌ها

دستگاه اجرایی	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	دانشگاه فنی و حرفه‌ای	مؤسسات آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی	دانشگاه پیام نور	دانشگاه جامع علمی - کاربردی	دانشگاه فرهنگیان	سایر دستگاه‌های اجرایی	دانشگاه آزاد اسلامی	جمع
تعداد دانشجو	۶۹۸۳۷۹	۱۸۹۴۰۴	۲۰۱۶۶۵	۳۷۶۱۶۸	۶۷۹۰۶۲	۴۸۴۸۶۶	۷۰۴۲۸	۲۶۶۰۲	۱۶۲۱۸۰۹	۴۳۴۸۳۸۳
تعداد اعضای هیئت علمی تمام‌وقت	۲۴۸۷۱	۱۴۳۰۲	۱۱۳	۳۲۲۴	۳۹۱۹	۹۷	۷۰۷	۳۷۰	۳۲۴۹۴	۸۰۰۹۷
تعداد دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی	۱۵۵	۵۹	۱۷۰	۳۱۶	۵۳۱	۹۶۳	۶۵	۴۹	۵۰۲	۲۸۱۰

بر طبق جدول فوق از مجموع ۸۰ هزار و ۹۷ نفر اعضای هیئت علمی تمام‌وقت دانشگاه‌ها و مؤسسات دولتی و غیردولتی کشور، ۳۲ هزار و ۴۹۴ نفر در دانشگاه آزاد اسلامی و ۲۹ هزار نفر در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اشتغال دارند.

در حال حاضر ۲۸۱۰ دانشگاه و مؤسسه آموزش عالی در کشور وجود دارد که از این تعداد ۱۵۵ مورد (۵/۵ درصد) دانشگاه و مؤسسات آموزش عالی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری هستند. همچنین ۱۷۰ دانشگاه فنی و حرفه‌ای، ۵۳۱ مرکز آموزشی پیام نور، ۹۶۳ مرکز آموزشی وابسته دانشگاه علمی و کاربردی، ۶۵ واحد دانشگاه فرهنگیان، ۵۰۲ واحد دانشگاه آزاد اسلامی و ۵۹ دانشگاه و مؤسسه آموزش عالی وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در کشور وجود دارد.

فصل سوم - چالش‌ها و انتظارات

۱-۳. اهم چالش‌های آموزش عالی

۱-۱-۳. تقاضای اجتماعی روزافزون برای افزایش جمعیت دانشجویی، ایجاد دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی جدید و توسعه دوره‌ها و رشته‌های تحصیلی در دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی موجود

یکی از عمده‌ترین چالش‌های آموزش عالی تقاضای اجتماعی روزافزون برای ایجاد دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی جدید و توسعه دوره‌ها و رشته‌های تحصیلی در دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی است. وجود این تقاضا در حالی که بالغ بر ۲۷۵۰ دانشگاه، واحد دانشگاهی و مرکز آموزش عالی در کشور فعال است و به‌طور متوسط بیش از ۹۰ دانشگاه، واحد دانشگاهی و مرکز آموزش عالی در هر استان وجود دارد و شاخص تعداد دانشجو در صدهزار نفر جمعیت در کشور به ۵۴۰۰ نفر رسیده است، بسیار قابل تأمل است و برون‌رفت از آن مستلزم همکاری و هماهنگی کامل سیاستگذاران و مسئولین اجرایی برای تحقق توسعه هدفمند آموزش عالی با اتکا بر مزیت‌های نسبی استانی و منطقه‌ای از یک‌سو و فراهم آوردن زمینه‌های اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی از سوی دیگر است. از طرفی توسعه دوره‌های تحصیلات تکمیلی باید به موازات توسعه تجهیزات تحقیقاتی و آموزشی مورد نیاز و تأمین هیئت علمی صورت گیرد. همچنین توسعه ناهماهنگ و خارج از کنترل و نظارت دانشگاه‌های آزاد اسلامی، پیام نور، علمی - کاربردی و مؤسسه‌های آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی می‌تواند کیفیت آموزش عالی کشور را با چالشی عمده مواجه سازد.

۲-۱-۳. ضعف در نظام تضمین کیفیت آموزش عالی از چالش‌های عمده نظام آموزش عالی است.

اهمیت این نقصان هنگامی آشکارتر می‌شود که توجه خود را به فاصله وضع موجود با اهداف سند چشم‌انداز معطوف کنیم.

یکم - سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، ایران را کشوری برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری و دست‌یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی توصیف کرده است. نیل به این هدف هر چند که با هماهنگی تمامی بخش‌های اقتصادی - اجتماعی امکان‌پذیر می‌تواند باشد، با این همه محور اصلی در این مورد نظام آموزش عالی در سطح استانداردهای جهانی است.

دوم - طی سال‌های اخیر با اعمال سیاست‌های افزایش دسترسی به آموزش عالی در جهت پاسخگویی به تقاضای اجتماعی، ظرفیت پذیرش دانشجو در دوره‌های دانشگاهی افزایش قابل توجهی یافته است، اما از سوی دیگر مطالعات جمعیت‌شناختی و برآوردهای آماری نشان داده است که جمعیت ۱۸ تا ۲۴ سال کشور رو به کاهش است که این خود کاهش تقاضا برای آموزش عالی کشور را به دنبال خواهد داشت. این وضعیت - کاهش تقاضا نسبت به عرضه آموزش عالی - طی سال‌های اخیر به‌خصوص در دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های

آموزش عالی غیردولتی در شهرستان‌ها، جز در معدود رشته‌های خاص و پرترفدار کاملاً مشهود است. نتیجه این عدم تعادل در عرضه و تقاضا موجب می‌شود که از یک‌سو هر داوطلبی با هر سطح از دانش و آمادگی بتواند به دوره‌های آموزش عالی راه یابد و دیگر اینکه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی، به دلیل کاهش جمعیت با فشارهای اقتصادی قابل توجهی روبرو شوند.

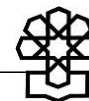
سوم - افزایش روزافزون دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی دولتی، بی‌هیچ مطالعه امکان‌سنجی و صرفاً براساس فشارهای اجتماعی و سیاسی، همچون تأسیس دانشگاه‌های صنعتی در استان‌ها، در کنار دانشکده‌های فنی و مهندسی دانشگاه‌های دولتی و مراکز استان‌ها از یک‌سو و اتکای بیش از حد آموزش عالی به اعتبارات محدود دولتی از سوی دیگر سهم هریک از دانشگاه‌های دولتی را از محل اعتبارات عمومی کاهش می‌دهد، که این کاهش به‌خصوص در شرایط تورمی به افت کیفیت منتهی خواهد شد. در چنین شرایطی، رسیدن به اهداف سند چشم‌انداز جز با استقرار نظام تضمین کیفیت آموزش عالی در سطوح ستادی و دانشگاهی امکان‌پذیر نیست.

۳-۱-۳. ضعف در انسجام و هماهنگی در سیاستگذاری آموزش، تحقیقات و فناوری

نهادهای مختلفی مانند شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سیاستگذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌های این حوزه دخیل هستند. بنابراین مشخص نیست که حوزه علم و فناوری کشور از سیاستگذاری‌های کدام نهاد تبعیت می‌کند؟ نکته اینجاست که در سال ۱۳۸۳ با تصویب قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مسئولیت‌های این حوزه برعهده وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نهاد شده است. همچنین براساس قانون فوق شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری با هدف راهبری نظام پژوهش و فناوری در کشور تشکیل شد.

۳-۱-۴. بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی

هرچند بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی متأثر از عوامل مختلفی چون عدم توسعه صنعتی و اقتصادی، مدیریت ناکارآمد، شرایط بین‌المللی و مشکلات سیاسی و... است، اما نمی‌توان از نقش خود دانشگاه‌ها در بروز چنین وضعی چشم‌پوشی کرد. دانشگاه‌ها نتوانسته‌اند شایستگی‌ها و مهارت‌های عملی مورد نیاز بازار را در دانشجویان و دانش‌آموختگان ایجاد کنند. همچنین تطابق و سازگاری مناسب بین برنامه‌های درسی، روش‌ها و مواد آموزشی در دانشگاه‌ها با نیازهای بازار کار وجود ندارد. نبود راهبردها و سازوکارهای ارتباطی قوی بین نظام آموزش عالی و بازار کار مزید بر علت است. علاوه بر سه مورد ذکر شده دانشگاه‌های کشور نتوانسته‌اند مسیر تکامل خود را برای تبدیل شدن از دانشگاه‌های سنتی به دانشگاه‌هایی کارآفرین طی کنند. اکنون نه تنها دانشگاه‌های کشور در کارآفرینی و توسعه فناوری ضعیف هستند، بلکه حتی نتوانسته‌اند فارغ‌التحصیلانی کارآفرین به بازار عرضه کنند.

۵-۳. مسئله محور نبودن تحقیقات دانشگاهی

علیرغم اینکه تحقیقات پیشرفته‌ای در دانشگاه‌های کشور انجام می‌شود که بسیاری از آنها منجر به انتشار مقالاتی در ژورنال‌های معتبر بین‌المللی می‌شود، اما به دلیل اینکه تحقیقات انجام شده براساس سایر انتشارات علمی روز دنیا، مشابه و یا تکمیل‌کننده آنهاست و نه براساس مشکلات مختلف کشور و یا نیاز صنعت، در عمل بسیاری از این تحقیقات دردی از کشور دوا نمی‌کند و نمی‌تواند در خوشبختی جامعه تأثیرگذار باشد.

۶-۱-۳. علاوه بر چالش‌های اساسی مذکور می‌توان به چالش‌های دیگری به شرح زیر اشاره کرد

یکم - کم‌توجهی به یافته‌های تحقیقاتی در تصمیم‌گیری؛

دوم - بی‌کفایتی تعامل دانشگاه با دیگر نهادهای اجتماعی و به تبع آن ضعف تأثیرگذاری دانشگاه بر جامعه و در جهت حل معضلات کشور؛

سوم - عدم تناسب دانش‌آموختگان دانشگاهی با فرصت‌های شغلی؛

چهارم - کمبود آمادگی برای مواجهه با پدیده جهانی شدن و عوارض ناشی از آن؛

پنجم - عدم تضمین کیفیت آموزش فنی و حرفه‌ای و نبود چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی در کشور؛

ششم - عدم نظارت بر نظام آموزش مهارت و نبود نهاد ملی آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارتی برای سیاستگذاری و نظارت بر مجموعه این آموزش‌ها.

۲-۳. انتظارات از برنامه وزیر علوم، تحقیقات و فناوری تا سال ۱۴۰۰

با توجه به اهداف و وظایف وزارتخانه، همچنین مواد اسناد بالادستی از جمله قانون برنامه ششم و با توجه به چالش‌های این حوزه، انتظار می‌رود برنامه وزیر علوم، تحقیقات و فناوری در دولت دوازدهم، موارد زیر را مد نظر داشته باشد:

۱. تأکید بر توسعه آموزش عالی، تحقیقات و فناوری مبتنی بر طرح آمایش؛

۲. تلاش برای ارتقای جایگاه اصلی و قانونی شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری با هدف انسجام و هماهنگی در سیاستگذاری آموزش عالی و تحقیقات در کشور؛

۳. تغییر آیین‌نامه‌های ارتقای اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی و آیین‌نامه دوره‌های تحصیلات تکمیلی در راستای مسئله محور نمودن تحقیقات دانشگاهی؛

۴. برنامه ایجاد واحدهای کارآفرینی و اطلاعات تجاری و صنعتی مختص هر رشته در دانشگاه‌های کشور، به عبارتی دیگر آموزش عالی باید رویکردی اتخاذ کند که ضمن ارائه دانش جدید، کارآفرینی را نیز در دانشجویان نهادینه کند؛

۵. فراهم آوردن بستر فرهنگی و زمینه‌سازی لازم برای عمل به طرح آمایش آموزش عالی با بهره‌گیری حداکثری از مشارکت‌های مردمی و سازمان‌های مردم‌نهاد برای تبیین سیاست‌های ملی و آثار آن در مقابل نگاه‌های بخشی و سازمانی؛
۶. آینده‌نگری و برنامه‌ریزی استقرار نظام تضمین کیفیت آموزش عالی و اعمال نظارت مداوم بر عملکرد کلیه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، پژوهشی و فناوری اعم از دانشگاه‌های آزاد اسلامی، پیام نور، علمی - کاربردی و مؤسسه‌های آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی همراه با فراهم آوردن تسهیلات لازم برای ارتقای کیفیت این عده از دانشگاه‌ها و مؤسسات؛
۷. تقویت ترکیب و افزایش اختیارات هیئت‌های امنای دانشگاه‌های دولتی و فرهنگستان‌ها متناسب با احکام قانونی؛
۸. واگذاری اختیارات به دانشگاه‌ها و محدود ساختن وظایف حوزه ستادی به سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، نظارت و ارزیابی؛
۹. توسعه همکاری‌های علمی بین‌المللی با تأکید بر اجرای طرح‌های تحقیقاتی و دوره‌های آموزشی مشترک با دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های پژوهشی معتبر خارجی؛
۱۰. ساماندهی هزینه‌کرد اعتبارات تحقیقاتی از طریق فعال‌سازی شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری و تعریف و تبیین اولویت‌های تحقیقاتی کشور، مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور و با توجه به اهداف سند چشم‌انداز؛
۱۱. کمک در ایجاد سازوکارهای لازم برای تکمیل چرخه تبدیل علم به ثروت و توسعه فناوری؛
۱۲. حمایت از فارغ‌التحصیلان تحصیلات تکمیلی برای راه‌اندازی کسب‌وکار؛
۱۳. پایش و ارزیابی اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و الزام دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به همکاری در این راستا؛
۱۴. بازسازی و نوسازی تجهیزات دانشگاه‌های فنی و حرفه‌ای و علمی-کاربردی، همچنین تشکیل نهاد ملی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به منظور استقرار صلاحیت حرفه‌ای ملی؛
۱۵. تهیه برنامه‌های درسی جدید و متوازن‌سازی رشته‌های تحصیلی - حرفه‌ای و استقرار صلاحیت حرفه‌ای ملی برای تضمین کیفیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و امکان ارزیابی برنامه‌های درسی مبتنی بر نیازسنجی؛

جمع‌بندی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به‌دلیل سیاستگذاری و تصمیم‌گیری در مهمترین و گسترده‌ترین حوزه مرتبط با نخبگان، تحصیل‌کردگان، دانشجویان و جوانان کشور از جمله نهادهای تحول‌ساز و تأثیرگذار بر سرنوشت کشور و جوانان مملکت است. از این‌رو نظارت و ارزیابی فعالیت‌های این نهاد امری خطیر قلمداد شده و در بهبود و ارتقای عملکرد آن می‌تواند مفید واقع شود. بنابراین در این گزارش تلاش شده برخی از اطلاعات مورد نیاز برای شناخت بهتر حوزه فعالیت، تکالیف قانونی، چالش‌ها و انتظارات عمده از برنامه‌های آتی این نهاد، گنجانده شود تا ارزیابی بهتر برنامه‌های احتمالی حاکم بر آن راحت‌تر صورت پذیرد. می‌توان گفت توجه بیشتر به کیفیت آموزش عالی نسبت به کمیت روزافزون کنونی، توسعه تحقیقات مسئله‌محور، تجهیز دانشگاه‌ها، استقلال دانشگاه‌ها و توسعه آموزش عالی مبتنی بر طرح آمایش از جمله اولویت‌های نظام آموزش عالی کشور است. همچنین ضعف در نظام تضمین کیفیت آموزش عالی و توسعه بدون برنامه آموزش عالی به‌خصوص در دوره‌های تحصیلات تکمیلی چه در بخش دولتی یا غیردولتی از جمله چالش‌های پیش‌روی این وزارتخانه خواهد بود.

منابع و مآخذ

۱. آمار آموزش عالی ایران سال ۱۳۹۴-۱۳۹۵، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
۲. قانون برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران.
۳. گزارش با نمایندگان مردم در مجلس دهم، ۱۱. آشنایی با بخش آموزش عالی، تحقیقات و فناوری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۵.
۴. گزارش بررسی تطبیقی احکام برنامه پنجم توسعه و چالش‌های نظام علم و فناوری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۴.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۴۷۷

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: الزامات و ضرورت‌های برنامه وزیر علوم، تحقیقات و فناوری (دولت دوازدهم)

نام دفتر: مطالعات اجتماعی

تهیه و تدوین‌کنندگان: یوسف زراعت‌کیش، احمد داوری

همکار: محبوبه محمدعلی

ناظران علمی: محمدرضا مالکی، ایروان مسعودی‌اصل

متقاضی: معاونت پژوهش‌های اجتماعی - فرهنگی

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. برنامه وزیر
۲. وزارت علوم
۳. تحقیقات و فناوری
۴. وزیر علوم

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۵/۱۷